

Na vsaki strani
je polovica
vsega, kar
je v državi.
Kaj pa
pomeni to?
Pomeni to,
da vsi imajo
svoje delo.
Vse delo
je potrebno
za dobro
državo.
Vse delo
je potrebno
za dobro
državo.

Poslanec Dr. Trumbić stane 1-50 dtn.

Politična glasbena v gotovost

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

22. številka.

MARIBOR, dne 14. maja 1925.

59. letnik.

Pred novim položajem.

V ponedeljek se je po daljšem odmoru zopet enkrat sestala narodna skupščina. S tem pa še ni rečeno, da se začne tudi redno parlamentarno delo in ustvari nov položaj, ki se že toliko pričakuje in napoveduje. Zavlačevanja pa bo moralo biti le kmalu konec, ker se mora vsak čas potrditi še ostalih 24 hrvatskih mandatov in ko pridejo tudi ti poslanci v parlament, se bo Pašić le moral odločiti ali na levo ali pa na desno, ali z Radičem, ali pa s Pribečevićem. Kar se v Beogradu dogaja, izhaja v glavnem iz tega, da radikali ne vodijo pod sedanjim svojim vodstvom države, ampak samo strankarsko politiko.

Pa tudi po tej politiki mora priti do neke odločitve, ko bodo enkrat vsi poslanci v parlamentu, kjer bodo potem imeli radikali s Pribečevićevimi samostojnimi demokrati vred samo 10 glasov več kot vse druge parlamentarne skupine, ki tvorijo sedaj opozicijo. S temi 10 glasovi večine pa je PP vlada v vedni nevarnosti, da jo zrušijo navadni slučaj. Nekaj vladnih poslancev je vedno okrog po svetu na raznih izdatnih komisijah in kupčijah, par jih ostane doma, par jih zbolijo in tako se lahko PP vlada znajde vsak dan brez svoje »večine«.

Ne radi države in naroda, ampak radi te pičle in negotove večine, ali radi nevarnosti, da izgubi njegova stranka oblast, je začel Pašić govoriti o sporazumu in je poslal svoje posebno zaupne ljudi na razgovore in pogajanja z radičevci.

Pribečevića, ki pozna seveda tudi samo strankarsko politiko, pa to strašno peče in vznemirja. Dolgo časa je na vse kriplje tajil razgovore med radikali in radičevci, ko se pa to ni več dalo, je pa začel tolažiti svoje pristase, da bodo v skrajnem slučaju itak vsi sprejeti v radikalno stranko in da bodo kakor doslej ostali na oblasti.

Ker ima Pašić rajši vrabca v rokah kot pa globo na strehi, je Pribečević res še za enkrat ostal v vladi, a vsa znamenja kažejo, da je to zadnjič. Pribečevićovo hvalisanje, da je njegova politika privedla ali prisilila Radičevo stranko do priznanja monarhije, ustave in do drugega popuščanja, je prazno, prazno in brezuspšno je tudi njegovo hujskanje in tožarenje, ko se radikalski prvaki razgovarjajo z voditelji hrvatske seljaške stranke, Hrvati pa imajo pri vsem svojem popuščanju in pri precejšnji zmedbi »svoji politiki le to dobro, jasno in odločno, da smatrajo Pribečevićovo politiko za vir vsega zla in da ne mislijo storiti korakov, ki bi jih Pribečević lahko izrabil v svojo korist.

Te dni so beograjski listi mnogo pisali o novem položaju, ki se počasi, a gotovo razvija. Največji beograjski dnevnik »Politika« je nanizal celo vrsto izjav raznih politikov, ki se v glavnem popolnoma strinjajo glede novega

položaja. Prvi politik pravi, da se sicer mnogo pritiska na Hrvate, naj se sporazumejo z nacionalnim blokom, to je: z radikali in samostojnimi demokrati skupaj, in da se temu ne upirajo samo Hrvati, ampak da se tudi radikalom vidi, da hočejo ustvariti čisto nov položaj. — Dr. Trumbić je odgovoril, da pogajanj v podrobnostih ne pozna, a v glavnem pa tudi on misli, da bi radikali radi končno rešitev vprašanja še nekoliko zavlekli. — Tretji politik, o katerem trdi »Politika«, da je točno poučen o vseh razgovorih med Pavlom in Stjepanom Radičem in ki pozna tudi natanko vsa poročila, ki jih je prinesel s seboj iz Beograda, hrvatski poslanec dr. Nikić, pa je izjavil: »Na sporazumu se dela. Določene so že osebe, ki naj to vprašanje prerešeta. Do sporazuma mora priti, ker druge možnosti ni. Naravno je, da je treba postopati pri rešitvi tega vprašanja zelo previdno in delikatno, kakor to zahteva stvar, rečem pa odkrito: Na stvari se dela, in vse se počasi in dobro razvija.«

Pri vseh znanih radikalnih navadah odlašanja in pri vsem spletkarenju, izzivanju in hujskanju samostojnih demokratov se le ustvarja nov položaj in če tudi se razvija samo strankarski sporazum med radikali in radičevci, je vendar za pozneje mnogo izgleda za pravi narodni sporazum, ko bo enkrat Pribečević s svojo skupino kot glavna zapreka izločen in odstranjen od vodstva države.

Poslanci SLS preprečili velike nepravilke.

Nameravani vojaški razpored preklanc.

Po nalogu vojaške oblasti so poslala okrajna glavarstva pretekli teden vsem občinam v Sloveniji razglas, da morajo priti vsi moški (vojaški obvezniki), stari od 21 do 50 let določeni dan na okrajno zbirališče, da se izvrši razpored vojnih obveznikov (razglas rabi srbski izraz »ratni razpored«). Razglas pravi: vojna uvrstitev se razglaša iz sledečih razlogov:

1. da izve vsak vojni obvezanec, kam je uvrščen v slučaju mobilizacije; 2. da znajo posestniki živine in vozov, kaj da imajo oddati v slučaju mobilizacije in za katero jedinico ter 3. da se ugotovi sposobnost vozov, živine (volov!) in konj z opremo za vojno službo.

Nadalje pravi odlok okrajnih glavarstev: Privesti je konje, ki so stari 3 leta in več, in sicer jahalne konje s sedlom in jahalno opremo, vprežne konje z vprego in vprežene v vozove. Bicikle z orodjem itd. Na zbirališču nimajo priti: a) stalno nesposobni invalidi in obvezanci, ki so postali stalno nesposobni vsled poškodb ali hrib, zadobljenih po svetovni vojni in ki imajo tozadev-

no poškodilo, izdano od vojaških komisij; b) vsi težko bolni; c) vsi, pri katerih se je dogodil v rodbini slučaj smrti. Ta izjema velja za dan pogreba; d) vsi, ki so opravičeno zadržani radi nepremagljivih ovir. Vsi ti se morajo zgledati pozneje pri okrajnem glavarju. Razglas govori, da bodo tisti, ki izostanejo, pozneje z orožniki predvedeni vojnemu okragu in bodo tam kaznovani.

V mariborskem okraju je oblast določila sledeči razpored:

V nedeljo, 17. maja zbirališče v St. Lenartu za 42 občin.

Na praznik, 21. maja zbirališče na Ranci za 22 občin.

V nedeljo, 24. maja zbirališče na Teznu za 25 občin.

Na te kraje bi morali priti te dneve vsi moški obvezniki, stari od 21 do 50 let ter bi morali privedi tja vole, konje in vozove. Zanimivo je, kako so razdelili občine. Tako bi n. pr. po tem razporedu morale občine Lajtersberg, Ranca in Pesniški dvor iti na uvrstitev na Tezno, dočim imajo Ranco pred nosom. Ravnotako so za občini Rogoznica in Selce določili Tezno, četudi imajo k Sv. Lenartu trikrat bližje.

Neodpušljivo je bilo tudi to, ker je oblast določila zbiranje samo ob nedeljah in praznikih. To je vendar žalitev našega verskega čuta. Najhuje pa je ta odredba zadela naše župane, ker jih je delala oblast nekako odgovorne za natanko izvedbo te odredbe. Saj župan vsega tega ne more izvesti.

Naši poslanci posredujejo.

Ko so občine dobile odloke oblasti, je nastalo med ljudstvom nemalo razburjenje. Naši ljudje niso hudobni. Vse storijo radi, kar je mogoče. Ali v teh časih tako daleč spravljati živino in vozove, to ni nobena malenkost! Naši župani in drugi možje so naprosili naše poslance, naj pri vojaški in politični oblasti posredujejo, da se prekličejo zbirališča po okrajih. V imenu Jugoslovanskega kluba je poslanec Franjo Žebot pri vojaški oblasti takoj posredoval in prošil v imenu ljudstva, naj se skupno zbiranje po okrajih opusti. Hvala Bogu, pomagalo je!

Komanda divizije v Ljubljani prekliče zbirališča po okrajih.

Ze dne 6. maja 1925 je vojno okrožje mariborsko dobilo od divizije odredbo, da se razvrstitev po okrajih prekliče. Dopis vojnega okrožja, ki ukinja odredbo z dne 4. maja br. 25 ima št. 1264. Te številke navajamo radi tega, da imajo naši ljudje v rokah natančne podatke. Noben še tako hudoben nasprotnik ne more

LISTEK.

Zgodbe napoleonskega vojaka.

Francoski spisal Erckmann-Chatrien; preložil Al. B.

7. nadaljevanje.

Ni si bilo mogoče misliti kaj gnusnejšega, kakor te od tobačnega dima napolnjene, od svetilk na črnookajenih tramovih razsvetljene beznice, te stare rogovile in te mladeniče, kako so pili, razgrajali in kot slepci bili po mizah. Zadaj v temi pa stari točajki Ana in Marija z lasmi, na tilniku v vozlu zviti, v katere je bil postrani vtaknjen trizobi glavnik, kako sta gledali to vrvenje, se pri tem gugali v pasu, ali pa junakom na zdravje včasih tudi izpraznili vrček.

Za kmečke sinove, poštene in delavne ljudi, je bilo to želostno življenje. A nikomur se ni ljubilo delati: vsak bi bil dal svoje življenje za dva solda. Vsled neprestanega kričanja, pitja in skrivane žalosti so nazadnje pospali z nosom na mizi. Starci pa so med tem praznili vrče in peli:

»La gloire nous appelle!« (Slava nas kliče.)

Ko sem gledal vse to, sem hvalil Boga, da mi je v moji nesreči dal poštene ljudi, da dvigajo moj pogum in branijo, da ne pridem v tako družbo.

Tako se je vleklo do 25. januarja. Pred nekaj dnevi je bilo prišlo v mesto veliko število novincev, Pjemontezov in Genovčanov. Prvi so bili debeli in rejni kot z kostanjem pitani Savojski in glave so jim pokrivali veliki, šiljasti klobuki; razen tega so nosili temnozeleno hlače iz grobe volne in majhne, kot opeka rdeče jope od istega blaga, ki so bile čez ledja prepasane z usnatim pasom. Njih čevlji so bili sila veliki, in tako so posedali ob stari tržnici ter jedli sir in pesti. Drugi, suhe, ogorele postavice, so se tresli od mraza v svojih dolgih plaščih ob samem pogledu na sneg na strehah ter so z velikimi, črnimi, žalostnimi očmi opazovali mimoidoče ženske. Vsak dan so jih na paradnem trgu vež-

bali v hoji. Bili so namreč določeni, da izpolnijo vrste šestega redovnega polka in so za nekaj časa počivali v infanterijski vojašnici.

Stotnik novincev, Vidal po imenu, je stanoval nad našo sobo. Bil je čokot, krepak, odločen mož, kljub temu pa dobrasrčen in vljuden. Pri nas je bil dal v popravilo svojo uro. Ko je slišal, da sem potrjen in se bojim, da se ne vrnem, me je hrabil z besedami: »To je sama navada . . . čez pet ali šest mesecev se človek bori in maršira, kot je svojo juho. Mnogi se tako privadijo streljati na ljudi s puškami in topovi, da se čutijo nesrečne, ako nimajo tega razvedrila.«

A njegovi nazori niso bili po mojem okusu in to tem bolj, ker sem opazil na njegovem licu pet ali šest zrn smodnika, ki so se bili precej globoko zajedli v kožo in so bili, kakor mi je razložil, posledica strela, ki mu ga je bil neki Rus izprožil skoro pod nos. Tak položaj mi je bil čedalje manj všeč. Ker je bilo preteklo že več dni brez poročil, sem pričel misliti, da so name pozabili, kakor na dolgega Jakoba s Kozjega, o katerem ljudje še zdaj pripovedujejo zaradi njegove izredne sreče. Teta Marjeta je že vsakokrat, kadar sem prišel k njim, rekla: »Glej, glej . . . torej nas bodo pustili pri miru!« — Toda naenkrat 25. januarja, ravno ko sem hotel oditi proti Vier-Windenu, se je gospod Gulden, ki je zanišljen sedel za delovno mizo, s solzami v očeh okrenil in mi rekel:

»Cuj, Jože, to noč sem te še pustil mirno spati, zvedeti pa vendarle moraš: sinoči mi je orožniški stražmojster prinesel za tebe povelje za odhod. Marširal boš s Pjemontezi in Genovčani ter s petimi ali šestimi mladeniči iz mesta: s Klipfelnovim, Lerigovim, Legerjevim in Gašperjem Cebejem. Proti Majncu pojdete.«

Ko sem to slišal, sem čutil, kako so se zašibile noge pod mano. Sedel sem tu, ne da bi rekel besedo. Gospod Gulden je lepo pisano povelje vzel iz predala in ga pričel s počasnim glasom čitati. Samo to se še spominjam, da je bil Jožef Bartha, rojen v Dagsburgu, okolica Pfalzburg, okraj Saarburg, prideljen šestemu redovnemu polku in da mora 29. januarja priti k svojemu koru v Majnc.

Povelje za odhod je napravilo name tako grozen vtis, kakor da prej prav ničesar nisem vedel o tem. Vse se mi

je zdelo nekaj novega in nepričakovanega. Ves razjarjen sem bil radi tega.

Po kratkem molku je gospod Gulden še pristavil:

»Lahi odmarširajo danes okrog enajste ure.«

Hipoma sem se vzdramil kakor iz groznih sanj ter vzkljnil:

»Potem pa Katarine ne bom videl več?«

»Pač, Jože«, je odgovoril s tresočim se glasom gospod Gulden. »Obvestil sem mater Marjeto in Katarino. Torej prideta in ti ji še lahko objameš, predno odideš.«

Videl sem njegovo žalost in to me je ganilo in potrla se bolj, tako da sem se moral hudo premagovati, da se nisem spustil v jok.

Potem je nekaj časa molčal in nadaljeval:

»Tebi ni treba za nič skrbeti — vse sem že pripravil in uredil. Ako se vrneš, Jože, in mi Boga da še tako dolgo živeti, najdeš v meni vedno tistega, kot sem bil. Zdaj, ko sem že v letih, bi bila zame največja sreča, ko bi te kot sina mogel obdržati pri sebi, kajti našel sem pri tebi dobro srce in iskrenost poštenjaka. Oddal bi ti kupčijo . . . prav lepo bi živela skupaj . . . Katarina in ti bi bila moja otroka . . . Ker pa so zdaj stvari take, se odpovejmo temu. A samo za kratek čas — prepričan sem, da te odpuste: kmalu izprevidijo, da ne moreš delati dolgih maršev.«

Med tem, ko je on govoril, sem bil jaz glavo položen na kolena in tiho plakal.

Nazadnje je vstal in vzel iz omare vojaško torbo iz kravjega usnja, ter jo položil na mizo. Jaz sem ga pogledal žalosten in potr: mislil sem samo na nesrečo, da moram proč.

»Tu je tvoj tornister«, je dejal. »Vanj sem dejal vse, kar potrebuješ: dve platneni srajci, dve flanelasti jopici in vse drugo. V Majncu dobiš še dve srajci — to je vse, česar potrebuješ. Dal pa sem ti tudi narediti čevlje, kajti nič ni slabšega od čevljev vojnega dobavitelja; večinoma so iz konjskega usnja, ki noge dela vroče. Saj sploh nimaš dobrih nog, siromak, zato naj ti bo prihranjena vsaj ta bolečina. Vidiš, tu je vse.«

Položil je torbo na mizo in zopet sedel.

Zunaj se je čulo tekanje Italijanov, ki so se pripravljali za odhod. Nad nami je stotnik Vidal dajal povelja.